

LECTURA DE DOUS ANOS DE APOSTA MUNICIPALISTA EN MÁLAGA

Balance institucional

Antes de entrar a facer unha valoración da nosa traxectoria institucional en Málaga, cabe destacar tres singularidades previas que a condicionaron: a primeira o feito de non ser goberno nin chave de goberno. A segunda a fragilidade dun goberno en minoría que non sempre pode aliñar consigo a C's. A terceira a singularidade dun alcalde populista, que vai por libre, que non é home de partido. Estas dúas últimas son gretas que en ocasións puidemos aproveitar.

Respecto a logros en políticas concretas, se ao comezo puxemos o foco na redacción e aprobación de mocións, co tempo, aínda sen renunciar a esta vía, aprendemos que o seu impacto é limitado. Na actualidade aspiramos a abrir outras sendas, como a elaboración de estudos de viabilidade para algunha das nosas propostas máis destacadas (por exemplo algún tipo de renda municipal).

Onde progresivamente si destinamos máis enerxías é no *control da acción do goberno e a comunicación*. É o control/investigación onde este ciclo institucional está a darnos máis posibilidades, grazas ao acceso fácil e por dereito a determinada información, sumado a dispoñer de tempo e persoas para traballar esa información. Ás veces, grazas a ese control, logramos que o goberno aplique políticas alleas ás súas liñas mestras e de paso destápanse corruptelas locais, o que é unha novidade na imaxe dun PP moito menos desgastado pola corrupción que noutros lugares.

Todo iso esixe tamén, e é unha oportunidade que ofrece este ciclo, un equipo comunicativo con tempo e persoas dispoñibles para difundir a información. Os dispositivos están mesmo indo máis aló do institucional e corporativo (marca electoral), especialmente cunha revista, *Gente Corriente*, autónoma (en canto a marca e contidos, que non no financiamento), que nos permite enunciar (e ser recibidas) desde outra posición, coa posibilidade de consolidar o medio máis aló do ciclo/lexislatura. Outra achega importante do traballo comunicativo é o cuestionamento do modelo de cidade e a introdución doutros discursos, imaxinarios e debates, así como brindar soporte comunicativo a determinadas loitas ou movementos (e moi importante: sen que por iso perdan a súa autonomía).

A perseguida democratización da institución dificultóusenos desde o noso lugar de oposición. Cabe destacar que ás veces o control se exerceu máis aló do institucional e documental, e impulsamos procesos nos que a propia cidadanía realizou controis ambientais (praias, ríos, terreos) que desgastaron ao goberno ou mesmo bloquearon proxectos urbanísticos especulativos.

Outro logro neste sentido radica en que mediante o control aumentouse a transparencia da xestión. Tamén se achegou a institución á cidadanía e os movementos, acceso que non veu mediado pola captura de marca, no que si supón unha diferenza respecto doutras prácticas próximas: o respecto á autonomía. Con iso tamén se logrou un contacto, que non se daba previamente, con realidades e conflitos moi diversos da cidade.

Vixencia do asalto institucional

Non é fácil responder a unha pregunta que require un tempo e proceso colectivo de reflexión e debate. Por unha lado, *a presenza institucional está a permitirnos:*

- Acceso a información.
- Tempo e medios dispoñibles para procesar esa información.

- Tempo e medios dispoñibles para difundir esa información, á vez de cuestionar o modelo de cidade, expor debates e propostas (dispositivos comunicativos).
- Contacto e posibilidade de establecer vínculos con diversos procesos e conflitos cotiáns da cidadanía, e en ocasións mediar institucionalmente.
- Recursos e medios co fin de elaborar informes de viabilidade para propostas de políticas públicas.
- Posibilidade (limitada en tanto que oposición) de introducir políticas públicas.
- Introducir uns modos de acción política no ámbito institucional propios da tradición dos movementos sociais e 15M: respecto á autonomía, democracia interna (de abaixo a arriba), democracia local (independente de xerarquías e centros de poder, de periferias a centro), redes distribuídas de cooperación, etc.
- Introducir un virus ao Réxime 78.

Por contra *a presenza institucional provocou:*

- Diminución da actividade no ámbito dos movementos.
- Inevitable tempo/enerxía dedicado a determinados traballos institucionais pouco útiles, que aínda reducidos coa experiencia, perduran.
- Entrada en ámbitos alleos, próximos ao poder e a formas de vella política (partidos), o que atrae subxectividades, dinámicas e prácticas que espantan a subxectividades propias do 15M, movementos sociais, feministas, etc. e que paulatinamente poden converterse en maioritarias.
- Rupturas persoais e políticas nas redes locais debidas a ese proceso. A disxuntiva que se dá é aceptar as mencionadas dinámicas de vella política ou a ruptura para manter o proxecto inicial (principios constituíntes, métodos, etc). A combinación das dúas faise insustentable, salvo pensando nun escenario de “reinos de taifas”, con áreas repartidas de poder e recursos, o que non termina de evitar os conflitos e intentos de ampliación duns “reinos” a conta doutros.
- O traballo institucional e o seu medio desgasta pola enorme dispoñibilidade temporal e persoal que require, en especial sobre as figuras de representación institucional. Máis aló do debate político e estratéxico, está o debate das viabilidades e dispoñibilidades persoais.

Á marxe deste balance de pros e contras, destaca unha hipótese inicial que non se ratificou, o que posiblemente supón unha confirmación de que era errónea ou contraditoria coa nosa idea de reforzar procesos autoorganizativos e manter a autonomía dos movementos e conflitos sociais. Segundo esta hipótese as organizacións que daban corpo ás candidaturas debían medrar, mesmo desbordarse. Este fenómeno non se deu en Málaga (nin noutros nodos, pensamos). Segundo a hipótese o proceso destituínte-constituínte debía vir vertebrado e organizado desde as distintas iniciativas de municipalismo democrático.

Á marxe dos conflitos internos (que seguro que influíron), o proceso municipalista en Málaga non callou como movemento e derivou nun múltiple dispositivo de traballo: de mediación institucional; técnico en canto control-investigación, propostas e soporte comunicativo; xerador de debates, pensamento e ideas; de recursos materiais e económicos, etc. Todo iso a disposición dos múltiples movementos e conflitos da cidade, onde á súa vez as distintas persoas que sostemos o dispositivo diluímonos respectando a

súa autonomía. Perfeccionar este modelo pasaría por un proceso e mecanismos de planificación conxunta e estratéxica, que non por iso condicionasen a autonomía dos movementos.

Para seguir avanzando cara á cuestión da continuidade cremos conveniente abordar previamente unha valoración sobre a aposta Podemos, que nos permita unha perspectiva máis ampla. É evidente que Podemos canalizou e vertebrou múltiples enerxías e ilusións de superación de Réxime e hoxe supón, a nivel institucional, a única alternativa viable para ese fin, pero isto non significa que necesariamente unha vitoria electoral conduza a iso.

Ateñámonos á súa evolución:

- Podemos é neste momento un partido político ao uso, lonxe do espazo de desborde cidadán inicial. A súa organización, métodos e dinámicas internas así o consolidaron.
- A súa evolución afastou as subxectividades que máis podían achegar nun sentido de nova política, á vez de atraer e reforzar as das vellas políticas. Aínda que as composicións máis interesantes se mantéñen no seu seo grazas á numerosa “man de obra” remunerada e cargos electos que requiren as institucións, o certo é que tenden a reducirse ou manterse no seu seo cun perfil técnico afastado da actividade política interna.
- Onde máis achegou Podemos de nova política é en prácticas de transparencia, determinados procedementos de democracia dixital, rexeneración e ruptura de privilexios, financiamento sen banca, prácticas comunicativas, achega de discursos-debates-propostas, «trolleo» ao réxime, etc.
- A hipótese de partido-movemento tampouco callou, afortunadamente para a autonomía dos movementos, porque parece que non era unha premisa para respectar.
- O resultado a poucos (pero intensos) anos vista é un novo partido de escala case estatal, reforzado, mellorado e renovado (nalgúns prácticas e sobre todo rostros) respecto do preexistente (EU e similares), ao que de feito paulatinamente asimila no seu seo.
- Determinadas posicións organizadas e minoritarias que cuestionan o modelo responden principalmente a unha loita de poder interno (difícil de modificar nos seus estatutos actuais). Son organizacións que, en caso de obter a resposta favorable das maiorías, reproducen a continuación o mesmo modelo (como ocorre con Anticapitalistas en Andalucía).
- Podemos é na maior parte do territorio unha marca-franquicia electoral, que funciona como tal, lonxe de consolidarse como unha organización política territorial. O seu crecemento, polo tanto, vén máis pola senda tradicional de toda marca electoral de éxito que pola enunciada inicialmente de movemento constituínte.
- Unha organización-proceso que reproduce ao propio Réxime 78 nas súas prácticas cotiás, dificilmente pode ser un instrumento de ruptura, senón máis ben unha aposta de renovación ou rexeneración, salvo que desde fóra se tomasen novos protagonismos que arrastren a Podemos a posicións de ruptura.

O resultado dificilmente podía ser outro, dados as hipóteses e modelo inicial, se nos atemos ao clásico debate dos fins vs. medios, os procesos vs. resultados. Podemos deseñouse como un virtuoso dispositivo de asalto rápido (3 anos vista) a un poder de

réxime debilitado, o “asalto aos ceos”. Para iso deseñouse un partido centralizado (en Madrid) con estrutura enormemente vertical e fortes (e masculinizados) liderados.

Despois desta paréntese volvamos á cuestión da continuidade da hipótese municipalista. As hipóteses municipalistas xurdiron como modelos locais (non centralizados), horizontais (non verticalizados) e por conseguinte, en tanto que confluencia de persoas, alleos á presenza e control de organizacións. Todo iso con múltiples matizacións e evolucións locais.

Sen pretendelo necesariamente supoñían un contraste co modelo de Podemos. Con todo, paradoxal e virtuosamente, establecían vínculos, ben orgánicos, organizativos ou persoais (segundo os casos) con Podemos (mesmo con EU). O experimento con gasosa estaba servido, e ao devir dos procesos e conflitos acaecidos remitímonos. A ilusión, a forza maior, o momento histórico, restos do espírito 15M do “Si se Pude”, facían esquecer a complexidade e medio explosivo que se estaba configurando: a chamada “Unidade Popular”.

Apenas dous anos e medio despois, os conflitos, os desgastes persoais e de redes, incluso as rupturas, fan difícil crer a posibilidade de soste estes espazos, se non é á conta de sacrificar o modelo de municipalismo democrático (autónomo e horizontal) esbozado inicialmente.

Os resultados positivos (descritos ao comezo) fan interesante a continuidade da hipótese municipalista. A dúbida é a que prezo e cal é a verdadeira viabilidade.

Múltiples e poderosos *factores xogan na súa contra*:

- O desgaste persoal e soidade das persoas que manteñen o pulso no seo do movemento municipalista.
- A aposta decidida de Podemos (en unidade con EU) por candidaturas municipais baixo o seu control.
- Un Podemos (e EU) claramente alleo ás prácticas e métodos que se expoñen desde os municipalismos democráticos, e que a diferenza de hai 3 anos non tenta disimular.
- A clásica chantaxe da “unidade da esquerda” desde persoas alleas aos procesos, mesmo á política activa, pero tamén desde outras implicadas, mesmo desde nosoutras mesmas.

Con iso os *escenarios posibles son tres*:

1. Apostar pola “unidade popular” e renunciar ao modelo inicial de municipalismos, entrando en alianzas de coalición coas forzas de esquerda (Podemos, EU, etc.) para, unha vez no seu seo, tentar certo grao de autonomía e de sedución, influencia ou imposición dalgúns dos sinais municipalistas.

É unha vía de repregamento, de cesión, na que no mellor dos escenarios (gobierno) basta facer balance da experiencia de Madrid, con evidentes políticas de mellora vital (como xa facía EU, incluso PSOE?), pero con trazas claras de continuidade nas estruturas e formas de poder estratéxico que definen modelo de cidade (trátase, pois, dunha ruptura co Réxime?). Esta vía parece que non podería evitar unha dispersión de camiños entre as persoas que están dispostas a continuar en semellante hábitat e as que non (sobre todo despois das experiencias acumuladas e recentes).

Aposta forte de continuidade do modelo municipalista (autonomía, horizontalidade, confluencia, métodos...) na que a consecuencia máis posible é unha ruptura con Podemos, con distintas candidaturas competindo, salvo que no proceso Podemos transixa (que polo xeral parece difícil). A priori os resultados parecen pouco estimulantes (voto de castigo, potencia electoral da marca Podemos). Só cunha gran capacidade de reactivación, agregación e desborde (que en escenarios preelectorais si se deu) poderíanse obter bos resultados.

2. Hai dous obxectivos electorais nos que Podemos fraquea e perde fol progresivamente: sectores populares desmobilizados e, sobre todo, perfís de ruptura de Réxime decepcionados co devir de Podemos, e que valoran as novas prácticas dos municipalismos. Os dous sectores son perfís potencialmente abstencionistas e polo tanto fundamentais na construción de maiorías. A greta está, e é unha vía 100% de despregamento (se se combina coa de movemento), pero a dúbida é se hai enerxía e ilusión para abordala.

3. Ceder o terreo electoral e volver á autonomía, facendo unha aposta forte pola organización, a influencia desde fóra, a ruptura de Réxime, e a construción de novos comúns (proceso constituínte).

Evidentemente non deixa de ser unha aposta de repregamento, de ceder espazos, recursos e poder á mediocridade e rexeneración de Réxime; de perder, en definitiva, “recursos persoais e temporais”. Aínda así non necesariamente se ha de traducir en perda de empoderamento e potencia se a aposta é forte (repregamento nun terreo, para despregarse noutro), aínda que si é unha emenda á totalidade da vía (institucional) que apenas hai 3 anos se viu necesaria.

Construción de movemento e contrapoderes

Ningunha das hipóteses de continuidade expostas ten sentido se non pasan por unha aposta decidida, cando precisamente se trata da vía que máis se debilitou no actual ciclo institucional, xa sexa por absorción de enerxías, delegación, saturación, decepcións e clima “depresivo” ou unha combinación de todo iso. Ben é verdade que se vén observando certa reactivación.

Determinados conflitos sociais emerxentes poden indicarnos algúns dos vectores con potencial suficiente como para marcar un novo ciclo:

- *Problemas de acceso á vivenda*: a incipiente burbulla dos alugueres, como consecuencia dos procesos de turistificación e os apartamentos turísticos, está a provocar (ademais de debate e mobilizacións) o xurdimento de interesantes procesos autoorganizativos, como os sindicatos de inquilinxs, que poderían derivar en procesos similares ás das propias PAH.

- *Feminismos*: a problemática do patriarcado, e a súa punta de iceberg cos casos de violencia machista, progresivamente xera maiores mobilizacións. Cabe destacar a considerable implicación de suxeitos políticos novos (pos15M), principalmente mulleres, que permitirían ademais reconducir as dinámicas e formas masculinizadas que marcan en boa medida o actual ciclo institucional. O poder de convocatoria e formas do anterior 8 de marzo foi o máis destacado dos diversos síntomas, e o escenario dun próximo 8M cunha reedición da Folga Global de Mulleres, esta vez preparada con maior marxe que o anterior ano, pode supoñer unha interesante oportunidade.

- *Democracia-Ruptura-Proceso Constituínte*: o vector desencadeante do 15M segue mantendo a súa potencia, un tanto aletargada polas dinámicas descritas anteriormente, pero sempre movéndose desde un polo (o estado de shock) ao oposto (a explosión desbordante). Calquera acontecemento imprevisto pode desencadear unha nova onda, en vista de que as condicións materiais e políticas non variaron.

- *Tecnopolítica*: pódese expor como unha área de traballo que dea cobertura a cada un dos vectores descritos (e outros posibles) ou como un propio vector en si mesmo, pola súa importancia e potencial. Non se pode obviar a transcendencia que tivo a tecnopolítica para o ciclo 15M, tampouco que moita da súa potencia se viu capturada ou diluída no actual ciclo institucional. É un terreo con amplo potencial para poñer en xaque ao Réxime e desenvolver dispositivos de radicalidade democrática que acheguen ao proceso constituínte en marcha.

- *Comúns Urbanos*: simultaneamente a outros vectores máis de conflito, é moi importante consolidar os distintos dispositivos comúns que se abriron durante os últimos anos, así como xerar novos e vertebrar redes entre eles. Mentres que tentamos transformacións de réxime que xeren unha nova institucionalidade, un novo Estado, resulta fundamental construír espazos de autonomía, procomúns, que dean forma inmanente (aquí e agora), entre o Estado e o Mercado, ao novo proceso constituínte en marcha.

- *Europa-Fronteiras-Mediterráneo*: somos conscientes de que sen un movemento a nivel europeo pouco podemos cambiar coa crecente dependencia política respecto das súas institucións. Compartirnos problemáticas, e o austericidio é caldo de cultivo para un crecente fascismo en Europa. Perdeuse a oportunidade de introducir un vector europeo e potente fronte ao fascismo, coa situación de emerxencia das persoas refuxiadas. E é que, sen abandonar a dimensión europea, non podemos obviar a importancia das dúas beiras mediterráneas e a nosa condición de fronteira.